

Examen VMBO-BB

2014

tijdvak 1
dinsdag 20 mei
9.00 - 10.30 uur

economie CSE BB

Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Beantwoord alle vragen in dit opgavenboekje.

Dit examen bestaat uit 37 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 41 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Geef verbeteringen aan volgens voorbeeld 2 of 3.

(1) A
 ⓑ C
 D

(2) A
 ⓧ C
 D

(3) B A
 ⓧ D

Sparen voor een camera

Consumentenelektronica daalt flink in prijs

4 augustus 2011

DEN HAAG - De prijzen van consumentenelektronica, zoals computers, camera's, audio, video en tv's, zijn op jaarbasis flink gedaald.

bron: nu.nl

- 1p 1 Rianne en Peter gaan over een paar maanden op vakantie en denken erover om een nieuwe fotocamera te kopen. Als je een camera wilt voor je vakantiefoto's, spreken we van een luxe behoefte.
→ Wat wordt bedoeld met luxe behoeften?

.....
.....

- 1p 2 Rianne en Peter hebben nog niet genoeg geld om nu de camera te kopen. Als ze besluiten om iedere maand te gaan sparen (dit is sparen voor een doel), kunnen ze de camera net voor hun vakantie kopen.
→ Noem de twee andere spaarmotieven.

1

2

- 1p 3 Rianne en Peter hadden er ook voor kunnen kiezen om geld te lenen.
→ Wat is een voordeel van lenen ten opzichte van sparen?

.....
.....

Rianne en Peter willen kijken hoeveel ze per maand kunnen sparen. Daarom hebben ze hun inkomsten en uitgaven op een rijtje gezet.

Gemiddelde maandelijkse inkomsten en uitgaven

Inkomsten		Uitgaven	
netto loon Rianne	€ 1.600	huur huis	€ 850
netto loon Peter	€ 750	gas/water/licht	€ 150
		boodschappen	€ 325
		kleding	€ 380
		benzine	€ 300
		overige vaste lasten	€ 250
totaal	€ 2.350	totaal	€ 2.255

- 1p **4** De camera die Rianne en Peter willen kopen kost € 450. Ze hebben al € 165 gespaard. Hoeveel maanden moeten zij nog sparen voordat ze de camera kunnen kopen?
- A** 2 maanden
B 3 maanden
C 4 maanden

- 1p **5** Rianne en Peter denken erover om toch een bedrag te gaan lenen. Wanneer ze geld lenen, moeten ze wel een rentepercentage betalen. De hoogte van dit rentepercentage is afhankelijk van een aantal factoren.
 → Geef bij elk van de volgende factoren aan of deze wel of niet van invloed is op de hoogte van het rentepercentage.

	wel	niet
looptijd van de lening		
het soort lening		

- 1p **6** Na een maand sparen is de camera plotseling in de aanbieding. Dit vindt Rianne erg jammer, ze hebben immers nog niet genoeg gespaard. Peter komt echter met een oplossing: geld lenen bij de bank om de camera te kopen voordat de aanbiedingstermijn voorbij is. Rianne wil dit liever niet, omdat ze eigenlijk geen schulden wil maken.
 → Geef, behalve het niet willen maken van schulden, nog een reden om dan maar te wachten met de aanschaf van de camera.

.....

- 1p 7 Ze denken erover om gebruik te maken van een speciale actie: de camera is nu op afbetaling te koop.
→ Zou je hun dit adviseren? Waarom wel of waarom niet?
Doe het zo:
Ik zou Peter en Rianne (kies wel / niet) adviseren op afbetaling te kopen, want

.....
.....
.....

Adriaan & de Blu-rays

Adriaan heeft net een nieuwe baan: hij is bedrijfsleider van een fabriek die Blu-rays (een soort verbeterde DVD's) produceert. De fabriek verkoopt gigantisch veel Blu-rays: maar liefst gemiddeld 400.000 stuks per week.

- 1p 8 De productie vindt plaats met behulp van 3 machines. In de fabriek zijn 4 mensen die de machines bedienen. Er werken 2 mensen op de administratie. Verder werken er 2 verkopers. Adriaan werkt zelf uiteraard ook mee in het bedrijf. Hij heeft de algehele leiding, doet een deel van de financiële administratie en heeft ook een belangrijke rol bij de verkoop.
→ Hoe hoog is de arbeidsproductiviteit per werknemer per week in stuks? Noteer je berekening in hele stuks.

.....
.....
.....
.....

Een van de doelen die Adriaan heeft gesteld is dat hij meer winst wil maken. Hij denkt dat hij kan bezuinigen op de bedrijfskosten. Hieronder staan drie kostenposten waarbij de kosten vóór en de kosten ná de bezuiniging vermeld staan.

kostenpost	kosten vóór	kosten ná
elektriciteit	€ 450.000	€ 420.000
personeel	€ 315.000	€ 300.000
reclamekosten	€ 45.000	€ 41.000

- 1p 9 Op welke kostenpost bezuinigt Adriaan in procenten het meeste?
- A elektriciteit
 B personeel
 C reclamekosten
- 1p 10 Een van de doelen die Adriaan had gesteld, is dat hij meer winst wilde maken. Daarom ging hij bezuinigen op de bedrijfskosten. Omdat er door de bezuiniging een prijsverlaging mogelijk werd, is de afzet gestegen. Er wordt nu 30% meer Blu-rays verkocht. Hoeveel worden er nu **per maand** verkocht?
- A 120.000 stuks
 B 520.000 stuks
 C 2.080.000 stuks
 D 2.253.333 stuks

Nu Adriaan heeft uitgerekend hoe groot de afzet zal worden, wil hij ook alle andere belangrijke bedrijfsgegevens op een rijtje zetten.

omzet	€ 10.131.000
inkoopprijs verkochte goederen	€ 6.456.500
bruto winst	€
totale bedrijfskosten	€ 1.003.500
netto winst	€

- 1p 11 Hoeveel bedragen de bruto- en de nettowinst?

De bruto winst bedraagt €

De netto winst bedraagt €

De fabriek is nu eigenlijk te klein aan het worden voor de huidige productie. Adriaan wil de fabriek uitbreiden met een extra magazijn, waardoor hij meer ruimte krijgt om een voorraad Blu-rays op te slaan. De opslagkosten zullen daardoor toenemen.

- 1p 12 Geef bij elk van de volgende kosten aan of deze wel of niet zullen toenemen door het extra magazijn.

	nemen wel toe	nemen niet toe
huisvestingskosten		
verkoopkosten		

Adriaan heeft de algehele leiding van het bedrijf en doet ook een klein deel van de financiële administratie. Daarnaast heeft hij een belangrijke rol bij de verkoopafdeling, de logistieke planning en de inkoopafdeling.

- 1p 13 Adriaan twijfelt of uitbreiding wel zo'n goed plan is. Dan zal de winst waarschijnlijk toenemen, maar hij is bang dat hij het werk dan niet meer zo leuk zal vinden. Een deel van zijn taken zal hij door anderen moeten laten doen.

→ Welke taak kan hij het beste door anderen laten doen? Verklaar je antwoord.

.....

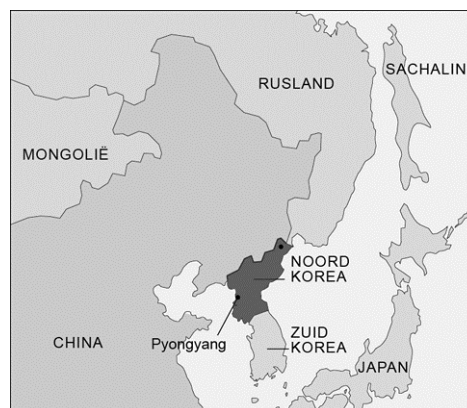
.....

.....

.....

Cola in Korea

Noord-Korea ligt in het verre Oosten. Het is een communistisch land waar je moeilijk in komt. In economisch opzicht is Noord-Korea bijna het tegenovergestelde van Nederland. De mensen in Noord-Korea worden allemaal betaald door de overheid. Heel veel geld hebben zij echter niet te besteden. Een van de weinige landen waar Noord-Korea handel mee drijft, is China. Noord-Korea importeert veel rijst uit China.

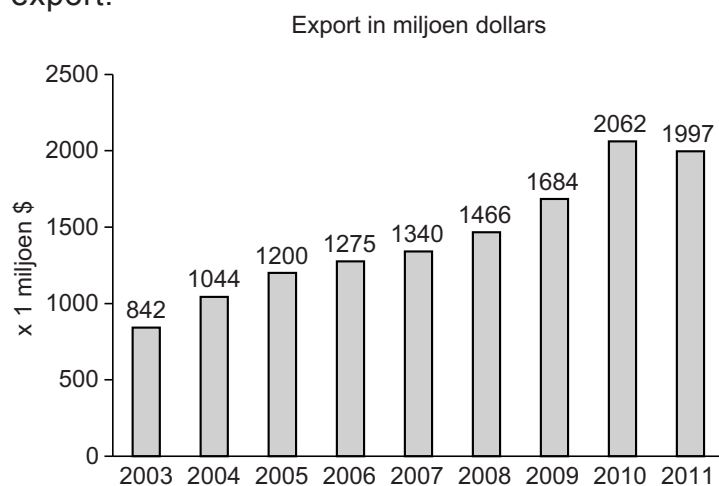

- 1p 14 Normaal produceert Noord-Korea voldoende rijst voor de eigen bevolking. Wat kan er de oorzaak van zijn dat Noord-Korea op een bepaald moment te weinig rijst produceert?

.....

.....

Ondanks de geïsoleerde positie van Noord-Korea is er toch sprake van export.

- 1p 15 Met hoeveel procent is de export in 2011 ten opzichte van 2003 toegenomen?
- A 137,2%
 - B 144,2%
 - C 237,2%
 - D 244,2%

Tussen Noord-Korea en de Verenigde Staten bestaat al jaren een gespannen verhouding. Daarom zijn er in Noord-Korea bijna geen Amerikaanse producten te krijgen.

- 1p **16** Als het staatsinvoerbedrijf toestemming krijgt Amerikaanse producten in te voeren, worden er hoge invoerheffingen gerekend. Wat zal het meest waarschijnlijke gevolg zijn voor de importprijs van die Amerikaanse producten in Noord-Korea?
- A** De importprijs van Amerikaanse producten in Noord-Korea wordt hoger.
 - B** De importprijs van Amerikaanse producten in Noord-Korea blijft gelijk.
 - C** De importprijs van Amerikaanse producten in Noord-Korea wordt lager.

Noord-Korea produceert voor de bevolking zijn eigen cola: 'Lentebloesem Cola'. De verkoopprijs van Lentebloesem Cola is veel lager dan die van Pepsi of Coca Cola.

- 1p **17** Leg uit waarom de verkoopprijs van Lentebloesem Cola door de overheid lager is vastgesteld dan die van Pepsi of Coca Cola.

.....

.....

.....

.....

.....

- 1p **18** Mijnheer Loo Kuh Yong werkt als verkoper bij Lentebloesem Cola. Zijn taak is te proberen de export naar China te verhogen. De fabriek kan namelijk meer produceren dan ze nu doet. Hij heeft voor elkaar gekregen dat een Chinees bedrijf Lentebloesem Cola in China gaat verkopen, maar wel onder een andere naam: Zomerbries Cola. In een tijdschrift heeft hij gelezen over de gevolgen van handel tussen Noord-Korea en China. Hierin kwamen de volgende begrippen voor:
- exporteren
 - importeren
 - produceren
- Vul bovenstaande begrippen in op de openstaande plaatsen in de volgende zin. Je houdt één begrip over.

Als Noord-Korea meer gaat naar China, zal

Noord-Korea meer moeten om aan de vraag te voldoen.

Noord-Korea is vrijwel een gesloten economie. "Al met al is het wel een hoop gedoe, zo'n gesloten economie", verzucht mijnheer Loo Kuh Yong. Een gesloten economie heeft een aantal voordelen, maar ook een aantal nadelen.

- 2p **19** Noem twee nadelen van een gesloten economie ten opzichte van een open economie zoals die van Nederland.

1

2

Daar aan de Costa del Sol

Klaas-Jan is zestien jaar en gaat deze zomer met zijn vrienden Wesley en Arjen op vakantie naar de Costa del Sol. Ze willen daar vooral op het strand liggen, uitgaan en plezier maken. Om zich goed voor te bereiden heeft hij op internet vast informatie opgezocht over een aantal discotheken. Klaas-Jan wil natuurlijk weten waar hij het beste kan gaan stappen. Hij heeft zelfs op internet een vergelijkend warenonderzoek gevonden. Hij twijfelt echter aan de betrouwbaarheid daarvan, omdat het geen onderzoek is van de consumentenbond. Een reiswijzersite heeft het onderzoek laten doen. Deze site wordt betaald door reisorganisaties, die ook de directie benoemen.

- 2p 20 Hier staan drie stellingen over de reiswijzersite.
→ Geef bij elke stelling aan of deze juist of onjuist is.

	juist	onjuist
De reiswijzersite is een onafhankelijke organisatie.		
De reiswijzersite wordt betaald door een aantal producenten.		
De reiswijzersite stelt de belangen van de consument op de eerste plaats.		

De reden van Klaas-Jan om voor de Costa del Sol te kiezen komt voor een deel door het consumentenonderzoek van de reiswijzersite, maar er zijn natuurlijk meerdere factoren die Klaas-Jan en zijn vrienden beïnvloeden. Dit kan commerciële of sociale beïnvloeding zijn.

- 1p 21 Hieronder staan twee factoren die van belang zijn voor de keuzes die consumenten maken.
→ Geef bij elke factor aan of er sprake is van commerciële of sociale beïnvloeding.

	commerciële beïnvloeding	sociale beïnvloeding
beïnvloeding door vrienden		
beïnvloeding door reclame op een site van een reisorganisatie		

Hieronder staat het onderzoek van de reiswijzersite. Klaas-Jan en zijn vrienden bekijken het uitgebreid.

Uitgaansgelegenheid	Muziek	Snacks in discotheek	Grootte	Assortiment dranken	Gemiddelde leeftijd gasten	Taxiservice	Entreprijs per persoon
Café somnolencia	-	+	++	-	38	Ja	€ 3,-
El sol españoles	+	+	+/-	+	21	Nee	€ 8,-
Gota de agua	+	++	++	++	16	Ja	€ 10,-
La bebida	+	+/-	++	++	16	Ja	€ 7,-
Salir	++	--	+	+	17	Nee	€ 7,-
Tienda holandesa	+/-	-	-	+/-	16	Ja	€ 4,-

++ = zeer goed, + = goed, +/- = redelijk, - = matig, -- = slecht

Klaas-Jan vindt het belangrijk dat er goede muziek is, dat de snacks minstens goed zijn en dat hij met een taxi van de discotheek terug kan naar zijn hotel, omdat hij 's nachts niet over straat wil lopen.

- 1p 22 Naar welke discotheek zal Klaas-Jan dan moeten gaan?
- A El sol españoles
 - B Gota de agua
 - C La bebida
 - D Tienda holandesa
- 1p 23 Klaas-Jan en zijn vrienden zijn echte sporters en drinken alleen maar frisdrank. De frisdranken zijn in alle discotheeken even duur, € 3,- per glas. Wesley heeft op het moment niet zoveel geld te besteden. Naar welke discotheek zal hij dan het liefste willen gaan?
- A Café somnolencia
 - B La bebida
 - C Salir
 - D Tienda holandesa

In de week dat de drie vrienden in Spanje zijn, willen ze uitgaan. Arjen en Wesley willen die avond naar Café somnolencia. Klaas-Jan wijst zijn vrienden echter op de dagaanbieding van Gota de agua: bij entree van minimaal drie personen is de taxi gratis. Een taxi kost anders bij zowel Café somnolencia als Gota de agua € 25 per rit.

- 1p **24** Bereken wat voor de drie vrienden het goedkoopste is, Café somnolencia of de dagaanbieding van Gota de agua. Schrijf je berekening op.

.....

.....

.....

.....

.....

Na een week feesten zit de vakantie voor Klaas-Jan, Wesley en Arjen er al weer op en begint weer een jaar van hard werken. Ze denken nog vaak terug aan hun avonturen in de discotheken van de Costa del Sol. Op een reiswijzersite schrijven zij een recensie (beoordeling), zodat zij anderen kunnen adviseren over de discotheken. De reiswijzersite wordt betaald door reisorganisaties.

- 1p **25** Geef een reden waarom de reisorganisaties belang hebben bij positieve recensies op de site.

.....

.....

Spoony naar Indonesië

Spoony is een Nederlands bedrijf, gevestigd in Dregten, dat rekenmachines maakt voor de Europese markt. In Dregten heeft Spoony 420 fulltime werknemers in dienst die in een jaar 2.200.000 rekenmachines produceren. Spoony heeft last van de economische crisis en is zich daarom aan het oriënteren op een vertrek naar Indonesië. In Indonesië zullen de vaste kosten gehalveerd kunnen worden en de loonkosten liggen er 75% lager. De arbeidsproductiviteit per werknemer is in Indonesië echter iets lager; die is namelijk 5.000 producten per werknemer per jaar.

- 2p 26 In de inleiding kun je lezen dat de arbeidsproductiviteit in Indonesië per werknemer lager ligt dan in Nederland. Laat met een berekening zien hoeveel rekenmachines een Nederlandse werknemer per jaar meer maakt dan een Indonesische werknemer. Noteer je berekening in hele stuks.

.....

.....

.....

De werknemers, de gemeente Dregten en de landelijke politiek zijn niet blij met een vertrek van Spoony naar Indonesië. Volgens de burgemeester van Dregten heeft een vertrek van het bedrijf een enorm gevolg voor de arbeidsmarkt in Dregten.

- 1p 27 Hieronder staan twee uitspraken. Geef bij elke uitspraak aan of deze juist of onjuist is.

	juist	onjuist
Door een vertrek van Spoony naar Indonesië neemt de vraag naar arbeid in Dregten toe.		
Door een vertrek van Spoony naar Indonesië neemt het aanbod van arbeid in Dregten toe.		

Als Spooky zijn deuren in Dregten sluit en vertrekt naar Indonesië worden ruim 400 mensen werkloos. Sommigen zullen makkelijk een nieuwe baan vinden, maar anderen blijven een behoorlijke periode werkloos.

1p 28 Hoe noemen we de werkloosheid als gevolg van verplaatsing van de productie naar het buitenland?

- A conjuncturele werkloosheid
- B seizoenswerkloosheid
- C structurele werkloosheid

1p 29 Spooky besluit definitief te vertrekken naar Indonesië. Voor de werknemers wordt een goede regeling getroffen, maar ze worden wel werkloos. Als een werknemer in aanmerking wil komen voor een werkloosheidsuitkering, moet hij aan een aantal eisen voldoen.
→ Aan welke van de volgende eisen moet je voldoen om in aanmerking te komen voor een werkloosheidsuitkering?

	wel	niet
Je moet minimaal 14 uur per week willen en kunnen werken.		
Je moet ingeschreven zijn bij het UWV/WERKbedrijf.		

1p 30 Sommige oud-werknemers van Spooky besluiten om zich niet in te schrijven bij het UWV/WERKbedrijf en gaan zelf op zoek naar een baan. Hoe noemen we zo'n werkloze die zich niet inschrijft bij het UWV/WERKbedrijf?

- A een frictiewerkloze
- B een geregistreerde werkloze
- C een verborgen werkloze

1p 31 Doordat Spooky naar Indonesië vertrekt, worden er 420 werknemers ontslagen. Voor Dregten heeft dit forse gevolgen. De burgemeester zegt: "Dat zal ertoe leiden dat de werkloosheid met méér dan 420 mensen toeneemt!" De wethouder van economische zaken zegt: "Ik denk dat de werkloosheid met minder dan 420 mensen toeneemt."

→ Met wie ben jij het eens? Geef een argument voor je mening.

.....

.....

.....

.....

Mulinwa maakt er het beste van

Mulinwa woont sinds kort met zijn gezin in Kampala, de hoofdstad van Oeganda. Oeganda is een ontwikkelingsland. Dat is onder andere te zien aan het inkomen per hoofd van de bevolking. Omgerekend in euro's is het nationaal inkomen in Oeganda € 6,82 miljard. Er wonen 31 miljoen mensen.

- 1p 32 Hoeveel bedraagt het inkomen per hoofd van de bevolking in Oeganda?
- A € 211,42
 - B € 220
 - C € 454,55

- 1p 33 Een laag inkomen per hoofd van de bevolking is een kenmerk van ontwikkelingslanden.
→ Geef bij elk begrip aan of dit wel of geen kenmerk is van een ontwikkelingsland.

	wel	geen
hoge werkloosheid		
hoge levensverwachting		

- 1p 34 Mulinwa is opgegroeid op het platteland, waar zijn vader arbeider was op een koffieplantage. Toen het slecht ging met de export van koffiebonen had zijn vader geen werk meer. Zo kwam het gezin in een vicieuze cirkel terecht. Het gezin was arm en bleef arm. Zo'n vicieuze cirkel is vaak een kenmerk van een ontwikkelingsland.
De volgende drie stappen laten zien hoe zo'n vicieuze cirkel werkt.
- 1 weinig werkgelegenheid
 - 2 lage productie
 - 3 weinig vraag naar goederen
- Welke volgorde geeft de vicieuze cirkel juist weer?
- A armoede → 1 → 2 → 3 → armoede
 - B armoede → 1 → 3 → 2 → armoede
 - C armoede → 3 → 1 → 2 → armoede
 - D armoede → 3 → 2 → 1 → armoede

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

- 2p **35** Mulinwa's ouders werkten op een koffieplantage die uitsluitend produceerde voor de export. De wereldmarktprijs voor koffie ging door verschillende oorzaken omlaag, waardoor Mulinwa's ouders werkloos raakten.
Geef bij elke bewering aan of deze wel of geen oorzaak kan zijn van de lage prijs die boeren voor hun export krijgen.

	wel	geen
hoge koffieprijs op de wereldmarkt		
overproductie van koffie		
daling van het aantal koffieboeren		

- 1p **36** Toen Mulinwa naar Kampala verhuisde, dacht hij dat hij in een grote stad snel werk zou vinden, maar dat viel tegen. Hij kwam in een krottenwijk terecht en daar was grote armoede. Soms was er gelukkig wel hulp van buitenaf. Dan kwam er een vrachtwagen met voedsel voor de mensen in de krottenwijken.

Wat voor soort hulp is het geven van voedsel?

- A gebonden hulp
- B noodhulp
- C structurele hulp

- 1p **37** Een vriend van Mulinwa wees hem op de mogelijkheid een microkrediet (een kleine lening) aan te vragen. Met het geld van het microkrediet is Mulinwa als kleermaker een eigen bedrijf begonnen. Daarmee heeft hij werk en een inkomen. Microkredieten zijn niet de enige manier om mensen in ontwikkelingslanden te helpen. De rijke landen kunnen de arme landen ook helpen met leningen of giften. Dit zijn mogelijkheden om mensen in een ontwikkelingsland te helpen.

→ Welke van de mogelijkheden zou jij kiezen om de mensen in een ontwikkelingsland te helpen? Geef een argument voor je keuze.

Doe het zo:

Kies uit

- het verstrekken van microkredieten
- het verstrekken van leningen
- het doen van giften

Keuze:

.....

Argument:

.....

.....

.....

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.